

**РЕГІОНАЛЬНИЙ ПРОЄКТ ГЕФ
«БЛАКИТЬ ДЛЯ ЧОРНОГО МОРЯ»
(Р173890)**

**ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ НА
ПРОВЕДЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО
ЕКОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО
ОЦІНЮВАННЯ**

ПЕРЕГЛЯНУТИЙ ПРОЄКТ

Серпень 2021 р.

ЗМІСТ

	<u>Стор.</u>
ЗМІСТ	i
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР	iii
1. ВСТУП ТА ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	1
2. КОНТЕКСТ	2
2.1. Регіональний контекст	2
2.2. Секторальний контекст	2
2.3. Інституційний контекст	3
3. ОГЛЯД ПРОЄКТУ ТА ЙОГО КОМПОНЕНТИ	5
3.1. Компонент Проєкту 1. Економічне обґрунтування інвестицій у запобігання та зменшення забруднення	5
3.2. Компонент Проєкту 2. Стандарти сталого ведення бізнесу та інвестицій; екологічне та інноваційне фінансування	7
3.3. Компонент Проєкту 3. Управління Проєктом	9
4. ЦІЛІ СТРАТЕГІЧНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ (СЕСО) ТА ПІДХІД, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ	9
4.1. Цілі Стратегічного екологічного та соціального оцінювання	9
4.2. Підхід до реалізації процесу СЕСО	10
5. РАМКИ ПОЛІТИКИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА З ПИТАНЬ СЕСО	11
5.1. Стандарти та керівні принципи Світового банку	11
5.2. Національне законодавство та процедури щодо СЕСО	15
6. ОБСЯГ РОБІТ	17
6.1. Дослідження із визначення концепції	18
6.1.1. Опис інвестиційного плану та огляд рамок політики, інституційного середовища та нормативно-правової бази	18
6.1.2. Опис обсягу робіт зі збирання базової початкової інформації	18
6.1.3. Визначення ключових аспектів (типів впливу та альтернатив), які мають бути розглянуті в рамках СЕСО	19

	<u>Стор.</u>
6.1.4. Опис ключових зацікавлених сторін та залучення зацікавлених сторін / консультації з ними	19
6.1.5. Звіт із визначення концепції	19
6.2. Дослідження з СЕСО	20
6.2.1. Виявлення ключових екологічних і соціальних питань та визначення базових початкових умов	20
6.2.2. Оцінювання екологічних та соціальних впливів та розроблення заходів з їх пом'якшення	22
6.2.3. Оцінювання альтернатив	22
6.2.4. Залучення зацікавлених сторін та консультації з громадськістю	23
6.2.5. Звіт з СЕСО	23
7. КВАЛІФІКАЦІЯ КОНСУЛЬТАНТА ТА СКЛАД КОМАНДИ З СЕСО	24
8. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЛАН / ГРАФІК ВИКОНАННЯ РОБІТ	25
ДОДАТОК 1. ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ЗВІТУ З ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ РОБІТ ЗА ДОСЛІДЖЕННЯМ З СЕСО	27
ДОДАТОК 2. ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ЗВІТУ З СЕСО	28

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

BBSEA	Проект «Блакить для Чорного моря»
ГБНС	Гігієна та безпека навколишнього середовища
ГЕФ	Глобальний екологічний фонд
ГІС	Геоінформаційні системи
ГКРС	Генеральна комісія з рибальства у Середземномор'ї
ГОЗВ	Група / особа, що зазнає впливу
дол. США	Долари США
ЕО	Екологічне оцінювання
ЕСDD	Екологічний та соціальний Due Diligence
ЄК	Європейська комісія
ЄС	Європейський Союз
ІЗС	Інші зацікавлені сторони
МСП	Малі та середні підприємства
НУО	Неурядова організація
ОБП	охорона й безпека праці
ОВНС	Оцінювання впливу на навколишнє середовище
ОП	Операційні політика Світового банку
ОЧЕС	Організація чорноморського економічного співробітництва
ПГ	Парникові гази
ПДП	План дій з переселення
ПЗЗС	План залучення зацікавлених сторін
ПМС ОЧЕС	Постійний міжнародний секретаріат Організації чорноморського економічного співробітництва
ПОР	Природоощадні рішення
РВЕСМ	Рамкові вимоги до екологічного і соціального менеджменту
РВЗЗС	Рамкові вимоги до залучення зацікавлених сторін
РВПП	Рамкові вимоги до політики переселення
СБ	Світовий банк
СЕО	Стратегічне екологічне оцінювання
СЕС	Соціально-екологічні стандарти Світового банку
СЕСО	Стратегічне екологічне та соціальне оцінювання
СМПД	Спільний морський порядок денний
ТдТ	Тренінг для тренерів
ТЗ	Технічне завдання
ЧК	Чорноморська комісія
ЧПДСДІ	Чорноморський порядок денний стратегічних досліджень та інновацій

1. ВСТУП ТА ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Чорне море - це майже замкнутий і зонально видовжений басейн, який обмежено взаємодіє з Егейським морем через систему турецьких проток. Чорне море обмежено Україною, Румунією, Болгарією, Туреччиною, Грузією та Росією. Воно живиться від низки великих річок, як-от Дунаю, Дніпра, Дону, Ріоні, Кодорі та Інгури Чорох, Кізілрмаку, Єсілрмаку, Сакар'ї, Південного Бугу та Дністра, які приносять з собою до Чорного моря вододіли деяких країн, що не межують з ним. Отже, Чорне море надзвичайно чутливе до антропогенних впливів через величезну площу водозбору та через те, що воно практично повністю замкнуто суходолом.

Якість екології Чорного моря значно погіршилася, а пікове забруднення біогенними речовинами спричинило евтрофікацію, збільшення кількості пластику та морського сміття. Кліматичні зміни, ймовірно, погіршать ситуацію з ерозією, повеннями та якістю екології Чорного моря. Найбільш значним процесом, що спричинив деградацію Чорного моря, стала масова евтрофікація сполуками азоту та фосфору, що надходять переважно з сільськогосподарських, побутових та промислових джерел. Скидання стічних вод та забруднення нафтою становлять загрозу для здоров'я людей, а в деяких випадках гальмують розвиток сталого туризму та аквакультури.

Розв'язання проблем забруднення залишатиметься серйозним викликом для сталого розвитку Чорного моря в післякоронавірусну епоху. Запобігання та зменшення забруднення води є важливими з точки зору здоров'я людини та здоровішого ареалу. На цьому тлі Світовий банк та його партнери почали планувати регіональний підхід у відповідь на виклик, спричинений забрудненням, - регіональний проєкт «Блакить для Чорного моря» (надалі – BBSEA або Проєкт) з фінансуванням Глобального екологічного фонду (ГЕФ). Він матиме в своїй основі наявні аналітичні роботи з питань забруднення, які допоможуть на підставі вагомих доказових даних визначити інноваційні фінансові та бізнесові моделі, що зменшують деградацію прибережних та морських ресурсів.

Регіональний проєкт ГЕФ «Блакить для Чорного моря» є однією з ініціатив на підтримку Спільного морського порядку денного (СМПД) та її семи країн-підписантів: Болгарії, Грузії, Республіки Молдова, Румунії, Російської Федерації, України та Туреччини. Проєкт також охоплює пілотну діяльність на національному рівні в Грузії, Республіці Молдова, Україні та Туреччині. Проєкт (який стає узгодженою регіональною програмою, спрямованою на діяльність як на регіональному, так і на державному рівні) координується Постійним міжнародним секретаріатом Організації чорноморського економічного співробітництва (ПМС ОЧЕС).

Проєкт відповідатиме Рамковим вимогам Світового банку до екологічного та соціального менеджменту (РВЕСМ СБ) та вимогам ГЕФ. У цьому контексті для різних компонентів Проєкту та підпроєктів / заходів, які будуть розроблені в його рамках, використовуватимуться різні інструменти оцінювання та управління з екологічних та соціальних питань.

Майже вся діяльність у рамках Проєкту матиме своїм наслідком позитивні екологічні та соціальні впливи через посилення урядування, спрямованого на поліпшення екологічного стану Чорного моря. Діяльність у сфері політики та розвитку потенціалу спричинить опосередковані позитивні наслідки, як-от збереження водних біовидів, поліпшення використання води та якості очищених стічних вод, а також зменшення забруднення ґрунту, тоді як інвестиційна складова Проєкту може мати своїм наслідком, наприклад, утворення відходів та поводження з ними, використання енергії, шум, викиди

пилу та гігієни, а також призвести до наслідків у сфері безпеки праці, які можуть бути тимчасовими та реверсивними, малими за своїм масштабом та обмежуватися конкретними місцями реалізації, а також такими, що їх можна буде легко пом'якшити за допомогою належних практик управління.

Екологічні та соціальні ризики та наслідки, пов'язані з національними планами дій, будуть опрацьовуватись за допомогою Стратегічного екологічного та соціального оцінювання (СЕСО). СЕСО щодо національних планів дій буде проводитися під час впровадження у світлі соціально-екологічних стандартів Світового банку (СЕС 1 - СЕС 10) з метою інформування щодо структури проекту та діяльності в його рамках. Це дозволить інтегрувати вимоги РВЕСМ в оцінювання поточної національної політики та нормативно-правової бази, розроблення національних планів з питань зменшення забруднення та розвитку циркулярної економіки, а також зміцнити рамки для розквіту «блакитної економіки» у всьому регіоні. У рамках СЕСО буде визначено та оцінено ключові екологічні проблеми та можливості, пов'язані з розвитком Проекту, а заходи з пом'якшення наслідків, які будуть розроблені та інтегровані в національні плани дій та стандарти сталого ведення бізнесу.

2. КОНТЕКСТ

2.1 Регіональний контекст

Чорноморський регіон можна охарактеризувати як прояв багатограних мереж. Ширша територія Чорного моря охоплює 332 мільйони осіб. Багато приморських держав регіону (а саме Болгарія, Грузія, Румунія, Росія, Туреччина та Україна) та суміжні держави (а саме Вірменія, Азербайджан, Греція та Молдова) належать також до інших регіонів (а саме до Південно-Східної Європи, Південного Кавказу, Середньої Азії та Середземномор'я). Чорне море з'єднане з Егейським і Середземним морями. У Чорне море впадає річка Дунай, найбільша і найважливіша річка Європи, а також Дніпро та Дон, третя та четверта за величиною річки материка. Попри взаємопов'язаність, ширший регіон Чорного моря є структурно неоднорідним.

Історично підприємницька діяльність та приватна ініціатива були основними об'єднавчими факторами, тоді як політичні розбіжності часто підривали цю єдність. Наразі існують значні відмінності в структурних, політичних та соціально-економічних умовах чорноморських держав. Валовий внутрішній продукт (ВВП) Чорного моря як регіону становить близько 3,6 трлн доларів США (дол. США), тобто в ньому виробляється 4,3% світового ВВП, причому в ньому присутні вагомні соціально-економічні контрасти.

Країни Чорного моря залежать від здорового прибережного середовища з точки зору своїх мешканців, а також рибальства та туризму. Здоров'я моря - це здоров'я його жителів, починаючи від бактерій та їх мікроскопічних водоростей та аж до риб, дельфінів та людини. За даними Генеральної комісії з рибальства у Середземномор'ї (ГКРС), морський промисел у Чорноморському регіоні забезпечує щорічний загальний дохід в обсязі 350 мільйонів доларів США та понад 20 тисяч робочих місць, не враховуючи робочу силу, залучену до та після збирання врожаю. В останні два десятиріччя кількість туристів, які відвідують Чорноморський регіон, зростала швидше, ніж у середньому по

світу. Це можна спостерігати, серед іншого, з огляду на 143 мільйонів прибулих міжнародних туристів у 2018 році та 75 мільярдів доларів міжнародних надходжень від туризму, зареєстрованих в країнах-членах Організації чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) у регіоні.

2.2 Секторальний контекст

За останні два десятиліття Чорне море стало одним з найбільш забруднених морів, при цьому одним з нагальних та гострих питань є евтрофікація. Найбільш значним процесом, який спричинив деградацію Чорного моря, стало надмірне надходження в масовому масштабі добрив на основі сполук азоту та фосфору - переважно з сільськогосподарських, побутових та промислових джерел стічних вод. Це явище змінило всю екосистему Чорного моря і, як очікується, зазнає посилення, оскільки аграрний сектор стикається з новими викликами, пов'язаними з кліматичними змінами та інвазивними шкідниками. Через водні шляхи та річки сполуки знаходять шлях до моря з 17 країн. На прибережні країни припадає приблизно 70 відсотків від їх загального обсягу. У Чорному морі стічні води, об'єм яких, згідно з оцінками, щороку становить 571 млн кубометрів, переважно не відповідають стандартам щодо стоків через відсутність або недостатність їх очищення.

Рівні забруднення нафтою у відкритому морі не високі, але становлять дедалі більший ризик для прибережних територій. Щорічно через Босфор пропливає близько 50 000 кораблів, зокрема щонайменше 10 000 танкерів з нафтою. Кілька чорноморських портів у Росії та Грузії є терміналами для транспортування нафти та газу з Каспійського моря. Щорічно внаслідок оперативних скидів суден та аварій, а також з наземних джерел в Чорне море скидається близько 95 000 тон невідновних відходів нафти. Обсяги комерційного судноплавства в Чорному морі відносно невеликі, адже на них припадає менше ніж 1% всіх перевезень у світі, проте вони швидко зростають.

Токсичні речовини, як-от пестициди та важкі метали, - це інші види забруднення, що становлять загрозу для Чорного моря. Вони забруднюють не все море, але проявляються в гарячих точках поблизу певних добре визначених джерел. У регіоні дедалі гостріше стоїть на порядку денному забруднення твердими відходами та пластмасою, адже 85% відходів, що надходять у Чорне море, згідно зі звітами, є пластиковими. Вони є найшкідливішими серед усіх видів твердих відходів через те, що не повністю розкладаються, при цьому навіть невеликі розкладені фрагменти завдають шкоди морській екосистемі.

Економічні збитки від забруднення та деградації навколишнього середовища досі належним чином не оцінювалися. На кожну країну регіону це впливає по-різному, залежно від видів та обсягу її економічної діяльності, пов'язаної з морем, переважно туризму та рибальства. При цьому очікується, що якщо поточна ситуація залишиться без реагування, вона погіршиться. Крім того, вплив забруднення посилюють кліматичні зміни. Із забрудненням Чорне море стає більш схильним до підвищення температури води, і через це посилюється випаровування та відбуваються метеорологічні збої, адже послаблюється здатність Чорного моря регулювати регіональні погодні особливості. Крім того, забруднення внаслідок евтрофікації та стічних вод викликає викиди парникових газів (ПГ). До інших наслідків кліматичних змін в Чорному морі належать підтоплення узбережжя та підвищення рівня моря.

Більшість країн Чорного моря зазнали серйозних економічних наслідків через втрату робочих місць, закриття підприємств та порушення міжнародної торгівлі внаслідок кризи, спричиненої пандемією коронавірусу. У цьому контексті відновлення та диверсифікація економіки країн поза межами наземної діяльності, уздовж їхніх узбереж та вододілу може мати вирішальне значення для повернення на шлях спільного процвітання та забезпечення розумного, сталого та інклюзивного зростання в усьому світі. Морський простір Чорного моря має велике економічне значення для регіону.

2.3 Інституційний контекст

Країни об'єднали зусилля для досягнення поступу на шляху до сталості Чорного моря. 21 травня 2019 р. міністри та заступники міністрів Болгарії, Грузії, Молдови, Румунії, Російської Федерації, Туреччини та України зустрілися в Бухаресті, аби схвалити Спільний морський порядок денний (СМПД) для Чорного моря. СМПД являє собою продовження зобов'язань згідно з Бургаською міністерською декларацією 2018 року «На шляху до Спільного морського порядку денного для Чорного моря» та є результатом ініційованого Європейською комісією (ЄК) процесу щодо реалізації Чорноморської синергії. Підтримуючи СМПД, Чорноморський порядок денний стратегічних досліджень та інновацій (ЧПДСДІ), започаткований 8 травня 2019 року, забезпечує підтримку досліджень та інновацій у ключових секторах. Зокрема, це стосується біорізноманіття, об'єктів культурної спадщини та нових заходів місцевої, національної та транскордонної політики.

Упровадження СМПД підтримується ОЧЕС та Чорноморською комісією (ЧК). ОЧЕС - це багатостороння політична та економічна ініціатива, покликана сприяти взаємодії та злагоді між державами-членами. Вона слугує форумом для співробітництва у багатьох сферах для 13 держав-членів. ОЧЕС була започаткована як регіональна ініціатива, коли 25 червня 1992 р. у Стамбулі глави держав та урядів підписали Декларацію саміту та Заяву про Босфор. ЧК була створена після того, як у 1992 р. Болгарія, Грузія, Румунія, Російська Федерація, Туреччина та Україна підписали та незабаром після цього ратифікували Конвенцію про захист Чорного моря від забруднення, яку також називають «Бухарестською конвенцією». Ці базові підвалини на основі угоди доповнені трьома цільовими протоколами, які охоплюють: (i) контроль наземних джерел забруднення, (ii) скидання відходів та (iii) спільні дії у разі аварій (як-от у випадку розливу нафти).

Приватному сектору, особливо малим та середнім підприємствам (МСП), бракує підтримки та стимулів для впровадження чистих практик. Технічна та інвестиційна готовність стартапів та МСП є обмеженою через брак інновацій та доступу до сталих продуктів та рішень.

На підтримку СМПД Світовий банк започатковує програму «Блакить для Чорного моря» з метою стимулювання інвестицій блакитної економіки в Чорне море. Програма «Блакить для Чорного моря» має інвестиційний та аналітичний компоненти, а її початковий етап зосереджується на зменшенні забруднення Чорного моря. Для реалізації перших кроків на шляху розроблення Програми розглядаються два інструменти: (i) регіональна аналітична робота «Повернення хвилі забруднення», що фінансується мультидонорським цільовим фондом PROBLUE і виконується Світовим банком. У рамках цієї затвердженої діяльності буде підтримано проведення національної діагностики у

сфері забруднень та узагальнено її результати у регіональному звіті. (ii) проєкт «Блакить для Чорного моря», що фінансується коштом гранту Глобального екологічного фонду (ГЕФ) у рамках Міжнародного водного вікна. Цей проєкт ГЕФ є першим і засадничим блоком програми «Блакить для Чорного моря», спрямованим на розроблення конкретних механізмів консультацій із зацікавленими сторонами в регіоні та просування передових практик й обміну знаннями в регіоні та за його межами. Хоча через обмін знаннями та формування стандартів запропонований Проєкт піде на користь усім чорноморським країнам, діяльність на національному рівні відбуватиметься лише у таких чотирьох країнах: Грузії, Молдові, Туреччині та Україні - відповідно до рішення ГЕФ з огляду на поточну ситуацію з Чорним морем.

3. ОГЛЯД ПРОЄКТУ ТА ЙОГО КОМПОНЕНТИ

Розв'язання проблем забруднення залишатиметься серйозним викликом для сталого розвитку Чорного моря в післякоронавірусну епоху. Запобігання та зменшення забруднення води є важливими з точки зору здоров'я людини та здоровішого ареалу. Проєкт визначить інноваційні фінансові та бізнес-моделі та практики, що зменшують деградацію прибережних та морських ресурсів, надаючи вагомий доказові дані на користь ефективних підходів до управління морським господарством на основі блакитної економіки для забезпечення економічної сталості на підтримку відновлення та охорони морських екосистем.

Ціллю розвитку за Проєктом (ЦРП) є посилення економічних, технічних та комунікаційних інструментів з метою сприяння регіональній співпраці та участі приватного сектора у запобіганні забрудненню у Чорному морі. У цьому контексті індикатори рівня ЦРП є такими:

- Унаслідок реалізації проєкту агенції вживають заходів зі зменшення або запобігання забрудненню Чорного моря. Агенції можуть бути на регіональному або національному рівні.
- Регіональними чи національними агенціями / установами прийняті сталі стандарти ведення бізнесу та інвестицій, а також керівні принципи щодо контролю та запобігання забрудненню у ключових секторах.
- Інновації, що просуваються через Конкурс екологічних інновацій (Eco-innovation Challenge).
- Визначено потенційні інвестиції у конкретних сферах діяльності.
- Залучення зацікавлених сторін підтримується протягом усього періоду реалізації проєкту задля отримання зворотного зв'язку щодо впливів проєктної діяльності.

Проєкт містить три компоненти, які стисло окреслені нижче.

3.1 Компонент Проєкту 1. Економічне обґрунтування інвестицій у запобігання та зменшення забруднення

Добре розуміння вартості забруднення на національному та регіональному рівнях є неодмінною основою для подальшого розвитку блакитної економіки в регіоні. У рамках цього компонента за допомогою економічного аналізу буде розв'язуватися питання наявності економічних знань щодо запобігання та зменшення забруднення. Потім, на

основі аналітичної роботи, підготовленої за проєктом «Зупинення хвилі забруднення в Чорному морі», у рамках цього компонента будуть розроблені рекомендації з питань інвестицій для урядів країн-учасниць проєкту ГЕФ «Блакить для Чорного моря».

Підкомпонент 1.1. Аналіз сценарію відсутності діяльності

Цей підкомпонент забезпечить кількісний аналіз вартості сценарію відсутності діяльності у сфері забруднення, яка пов'язана з управлінням водними ресурсами, поводженням з відходами, сільським господарством, аквакультурою, туризмом та морськими перевезеннями. Джерела забруднення, виявлені під час підготовки діагностичного проєкту «Зупинення хвилі забруднення в Чорному морі», завдяки збиранню вторинних даних та оглядам літератури забезпечать якісні дані, зокрема встановлення фактів забруднення води в прибережних районах Чорного моря та великих річкових басейнах, які з'єднані з Чорним морем. Після цього буде проведено аналіз вартості сценарію відсутності діяльності за цим Проєктом на підставі таких методологій: (i) аналіз ринкових витрат через забруднення води, в рамках якого особлива увага приділятиметься економічному впливу на туризм, зміні риболовецьких уловів та врожайності сільськогосподарських культур у зоні басейну Чорного моря, на витратах на охорону здоров'я у кожній із країн-учасниць проєкту ГЕФ «Блакить для Чорного моря», а також економічному впливу на сукупних витратах на регіональному рівні; (ii) оцінювання та монетизація неринкових наслідків для здоров'я від забруднення води, як-от смертності та рівня захворювань шлунково-кишкового тракту тощо. У рамках цього підкомпонента особам, що формують політику, будуть надані наукові та доказові оцінки щодо вартості відсутності діяльності у сфері забруднення морського середовища як інформація для ухвалення рішень про те, які види інвестиції та інтервенцій на рівні політики є доцільними у країнах, що перебувають в центрі уваги проєкту ГЕФ «Блакить для Чорного моря». Ця діяльність передбачатиме консультаційні послуги та консультації. Аналіз на національному рівні відбуватиметься у країнах, що перебувають в центрі уваги проєкту ГЕФ «Блакить для Чорного моря», а результати синтезу інформації на рівні регіону будуть надані всім 7 країнам СМПД.

Підкомпонент 1.2. Рекомендації з питань інвестицій на національному рівні, обмін знаннями та регіональний діалог

У рамках цього підкомпонента здійснюватиметься розроблення рекомендацій з питань інвестицій у сфері скорочення та управління забрудненням для чотирьох країн, що перебувають в центрі уваги проєкту ГЕФ «Блакить для Чорного моря». Ґрунтуючись на висновках інституційного, політичного та правового аналізу, підготовлених під час реалізації проєкту «Зупинення хвилі забруднення в Чорному морі», буде налагоджено діалог із профільними міністерствами та міністерствами, що відповідають за фінанси, а також із ключовими зацікавленими сторонами у регіоні. У межах відповідних регіональних та міжнародних систем Проєкт згодом накреслить рекомендації щодо потенційних інвестицій в інфраструктуру в гарячих точках забруднення, зокрема концепції інвестицій, дорожню карту інвестицій з базовими початковими даними, цілі та механізм моніторингу. Паралельно з цим Проєкт сприятиме зміцненню знань шляхом обміну передовим досвідом між сімома країнами СМПД. Продукти знань та тренінги будуть розміщені у Віртуальному центрі знань ОЧЕС (BSEC Virtual Knowledge Center), а також надаватимуться через платформу IW: LEARN. Проєкт сприятиме регіональному діалогу між Чорноморською комісією (ЧК), ОЧЕС, Генеральною комісією з рибальства у

Середземномор'ї (ГКРС) та покращить результати діяльності ОЧЕС (щодо фінансування заходів та участі). Цей компонент передбачає консультаційні послуги, навчання та консультації. Рекомендації з питань інвестицій на національному рівні реалізовуватимуться у чотирьох країнах, що перебувають в центрі уваги проекту ГЕФ «Блакить для Чорного моря», тоді як обмін знаннями та регіональний діалог підуть на користь усім 7 країнам СМПД.

3.2 Компонент Проекту 2. Стандарти сталого ведення бізнесу та інвестицій; екологічне та інноваційне фінансування

У рамках цього компонента буде підвищено готовність як державного, так і приватного секторів у чотирьох країнах, що перебувають в центрі уваги проекту ГЕФ «Блакить для Чорного моря». Також їм буде надано доступ до фінансових інвестицій, інновацій та технологій для зменшення та управління забрудненням. Проект передбачає підтримку прийняття визнаних на міжнародному та регіональному рівнях стандартів з питань сталості інвестицій у різних секторах та надання можливості суб'єктам підприємницької діяльності та державним службовцям у чорноморських країнах розбудувати свої спроможності шляхом проведення семінарів та вебінарів для отримання знань щодо підвищення готовності до підготовки інвестиційних проєктів.

Підкомпонент 2.1. Стандарти та керівні принципи сталого ведення бізнесу та інвестицій

Серія національних консультацій засвідчила, що сільське господарство, а також міські та промислові стічні води сприймаються як основні джерела забруднення Чорного моря, й вони перебуватимуть у центрі уваги цього підкомпонента. Стандарти сталого ведення бізнесу та інвестицій спочатку будуть визначені у пріоритетних секторах на основі передових міжнародних та регіональних практик. У рамках Проекту також буде розглянуто питання еквівалентності національних стандартів у країнах СМПД. Після цього відповідні стандарти будуть широко розповсюджуватися шляхом проведення кампаній з підвищення обізнаності серед зацікавлених сторін, а також завдяки навчанню з питань розбудови спроможності. Серія навчальних заходів складатиметься з тренінгів для тренерів (ТдТ) та низки семінарів, цільовою аудиторією яких є фермери, промисловість, муніципалітети, а також малі та середні підприємства (МСП) у туристичній галузі. Паралельно будуть проводитись адаптація та впровадження стандартів сталого ведення бізнесу, а також тренінги, аби розбудувати спроможності та розуміння як серед потенційних прихильників інвестицій (як-от муніципалітетів), так і серед комерційних банків. Під час цих тренінгів розглядатимуться питання підготовки прийнятних для банків проєктних пропозицій щодо інвестиційних проєктів, пов'язаних зі зменшенням та запобіганням забрудненню, на основі стандарту сталого фінансування в чорноморських країнах ГЕФ. Цей тренінг розвине потенціал потенційних прихильників та фахівців банківської справи стосовно способів забезпечення придатності, доцільності, можливості банківського фінансування та оцінювання впливу інвестиційних проєктів зі зменшення та запобігання забрудненню, а також надасть знання про міжнародні практики щодо проєктів, пов'язаних із забрудненням вод, та критичні фактори їхнього успіху. Цей підкомпонент передбачає консультаційні послуги, консультації та тренінги. Стандарти та керівні принципи будуть розповсюджені у 7 країнах СМПД, а навчання проводитиметься у чотирьох країнах, що перебувають в центрі уваги проекту «Блакить для Чорного моря».

Підкомпонент 2.2. Конкурс екологічних інновацій (Eco-innovation Challenge)

У рамках цього підкомпонента фінансуватиметься просування інновацій, які дозволять установам державного сектору, партнерам у сфері розвитку та потенційним інвесторам визначати та перевіряти інноваційні рішення, а також інвестувати в них. Тип Конкурсу екологічних інновацій може змінюватись в залежності від країни відповідно до місцевих умов. Це може передбачати підтримку бізнес-акселераторів у просуванні нових знань та ідей серед підприємців, еко-бізнесу та інших сторін. Інкубатори та акселератори зосередять свої зусилля на просуванні здорових та сталих інновацій у сільському господарстві та блакитній економіці. Відібрані еко-підприємства можуть отримати нагороди ex-post за інновації, які вже були реалізовані, або гранти на підтримку подальшої адаптації та / або випробування інноваційних технологій та бізнес-моделей з метою доведення доцільності, застосовності та ефективності. Завдяки стратегічним партнерствам на міжнародному, регіональному та / або національному рівнях ця Програма також сприятиме технічній співпраці, накопиченню нових знань та ідей серед підприємців та еко-бізнесу. Залежно від типу та характеру Конкурсу екологічних інновацій відібрані еко-підприємства можуть отримувати додаткові нагороди ex-post за інновації, які вже були реалізовані, та / або гранти на підтримку подальших адаптацій та / або випробування інноваційних технологій та бізнес-моделей для доведення доцільності, застосовності та ефективності. У рамках цього підкомпонента фінансуватиметься принаймні один відібраний еко-бізнес з кожної з чотирьох країн Чорного моря ГЕФ. Цей підкомпонент передбачає консультаційні послуги, неконсультаційні послуги, товари, обмежену роботу та консультації. Він концентруватиметься на чотирьох країнах, що перебувають в центрі уваги проєкту «Блакить для Чорного моря».

Підкомпонент 2.3. Підготовка інвестицій

Проєкт підтримуватиме підготовку інвестицій шляхом визначення та відбору життєздатних рішень та місць розташування. Забруднення поживними речовинами в аграрному секторі є найактуальнішим питанням, яке постає у багатьох країнах-бенефіціарах, а прогалини у фінансуванні зелено-сірих інфраструктур з очищення забруднень також були підтверджені та визнані під час серії національних консультацій як такі, що терміново потребують інвестицій. Підтримка буде спрямована на інвестиції з очищення забруднень поживними речовинами та міських стічних вод, знезараження води, її регенерації та повторного використання. У рамках Проєкту буде відібраний один потенційний інвестиційний проєкт, потреба в якому є найнагальнішою з точки зору посилення підтримки Чорного моря, для підготовки детальнішої проєктної пропозиції. Критерії відбору проєктної пропозиції мають ґрунтуватися на регіональному та національному впливі інвестицій на зменшення забруднення, готовності уряду до інвестицій в інфраструктуру, ефективності з точки зору зменшення забруднення води в Чорному морі, сталості функціонування та підтримки інвестицій, можливості повторення та масштабування інвестицій, а також соціального впливу з позиції посилення спільнот, створення робочих місць та гендерної рівності. Ухвалення рішень щодо відбору інвестиційних проєктів має здійснюватися шляхом національних та регіональних консультацій з ключовими зацікавленими сторонами. Підготовчі заходи передбачають реалізацію різних кроків з підготовки проєктів, як-от розроблення попередніх техніко-економічних обґрунтувань, економічний та фінансовий аналіз, оцінювання екологічного

та соціального впливу. Цей підкомпонент концентруватиметься щонайменше на одній із чотирьох країн, що перебувають в центрі уваги проєкту «Блакить для Чорного моря».

3.3 Компонент Проєкту 3. Управління Проєктом

Цей компонент матиме на меті забезпечення ефективності та дієвості Проєкту шляхом створення задовільної системи управління моніторингом та оцінюванням (MiO), а також підтримки механізмів участі та консультацій за Проєктом. У рамках цього компоненту надаватиметься підтримка виконавцеві Проєкту, відповідальному за технічну реалізацію проєктної діяльності, фінансовий менеджмент та закупівлі, загальний моніторинг результатів Проєкту, підготовку звітів про хід виконання та дотримання Рамкових вимог до екологічного і соціального менеджменту, зокрема створення механізму розв'язання скарг, який є прийнятним з точки зору культури.

4. ЦІЛІ СТРАТЕГІЧНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ (СЕСО) ТА ПІДХІД, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ

Метою цього Технічного завдання (ТЗ) є забезпечення впровадження всебічного та учасницького процесу / дослідження Стратегічного екологічного та соціального оцінювання (СЕСО), що може забезпечити врахування екологічних та соціальних міркувань переважно у наведеній нижче складовій Проєкту:

- Рекомендації з питань інвестицій на національному рівні, обмін знаннями та регіональний діалог (*підкомпонент 1.2*)

Ця складова передбачатиме розроблення рекомендацій національного рівні стосовно інвестицій зі зменшення та управління забрудненням у чотирьох країнах, що перебувають в центрі уваги проєкту «Блакить для Чорного моря» (Грузія, Республіка Молдова, Україна та Туреччина). Дослідження з СЕСО (як очікується, це буде 4 дослідження у 4 пілотних країнах), які будуть проводитись згідно з цим ТЗ, відповідатимуть актуальному національному законодавству з питань екології, а також політикам у сфері охорони навколишнього середовища та соціальної безпеки / екологічним та соціальним стандартам та відповідним керівним принципам Світового банку. До того ж, в усіх цих 4 країнах, що перебувають в центрі уваги проєкту «Блакить для Чорного моря», є нормативні акти з питань стратегічного екологічного оцінювання (СЕО). Таким чином, якщо національні плани, які будуть розроблені відповідно до підкомпонента 2.1, підпадатимуть під категорії, що вимагають проходження процедури СЕО згідно з національним законодавством, також буде виконана та завершена національна процедура СЕО.

4.1 Цілі Стратегічного екологічного та соціального оцінювання

СЕСО - це систематичний та учасницький процес, який проводиться для аналізу екологічного та соціального впливу запропонованих планів, програм та інших стратегічних дій, а також для врахування його результатів під час ухвалення рішень. Для врахування результатів СЕСО під час ухвалення рішень (тобто під час затвердження плану або програми), оптимально, щоб вхідні дані, забезпечені завдяки СЕСО,

розглядалися в рамках відповідного плану або програми під час його / її підготовки. Процес СЕСО потрібно реалізовувати одночасно з процесом планування.

Проект спрямований на прийняття на національному рівні регіональних рамок політики щодо забруднення та рекомендацій з питань планування у сфері управління забрудненням у 4 країнах, що перебувають в центрі уваги проекту «Блакить для Чорного моря». Це охоплює розроблення національних планів з рекомендаціями щодо інвестицій. Такий план сприятиме накресленню планів, що визначають можливі інвестиції в інфраструктуру в гарячих точках забруднення, разом з інвестиційною концепцією та інвестиційною дорожньою картою, яка міститиме базові початкові дані, цілі та механізм моніторингу. У цьому контексті цілями СЕСО будуть виявлення, опис та оцінювання ймовірного значного впливу цих рекомендацій / інвестиційних планів, обмежень (пов'язаних з екологічними, соціальними, природними ресурсами та кліматичними змінами), що впливають на виконання цих планів, а також можливостей для покращення стану навколишнього середовища в Чорноморському регіоні, створення стійкості до кліматичних подій та сприяння розвитку блакитної економіки завдяки цим планам.

Кожне СЕСО буде націлено на оцінювання національних рекомендацій / інвестиційних планів, які передбачаються в рамках проекту «Блакить для Чорного моря». СЕСО запропонує платформу для консультацій з широким колом зацікавлених сторін на національному та регіональному рівнях, зокрема зі спільнотами, які можуть зазнавати впливу Проекту, для врахування соціальних та екологічних проблем під час підготовки запропонованих планів дій. Результати СЕСО повинні відображати стратегічну актуальність запропонованих дій та надавати відповідну інформацію для оцінювання та належного реагування на екологічні й соціальні проблеми та можливості. Ця інформація має допомогти забезпечити належне врахування занепокоєнь екологічного (щодо фізичного та біологічного / життєвого середовища) та соціального (щодо соціально-економічного стану та спільнот) характеру в остаточній структурі компонентів Проекту, процесах впровадження та в рамках моніторингу, звітування та оцінювання результатів. СЕСО має визначити альтернативи запропонованим заходам там, де компоненти Проекту можуть негативно вплинути на навколишнє середовище або місцеві спільноти, та забезпечити обговорення рекомендацій щодо ключових екологічних та соціальних ризиків та впливів, а також слабких сторін інституційного та управлінського характеру.

СЕСО, які будуть підготовлені для відповідних компонентів проекту «Блакить для Чорного моря», відповідатимуть екологічному та соціальному законодавству Грузії, Республіки Молдова, України та Туреччини, а також регіональним угодам та Рамковим вимогам Світового банку до екологічного та соціального менеджменту (РВЕСМ СБ). Висновки СЕСО слугуватимуть дороговказом для подальшого визначення та пріоритезації інвестицій Проекту.

4.2 Підхід до реалізації процесу СЕСО

Виходячи з характеристик та обсягу проекту «Блакить для Чорного моря», СЕСО здійснюватимуться як процес, а не як одноразове оцінювання впливу. Це обумовлено такими факторами:

- складний та регіональний характер проєкту «Блакить для Чорного моря», в рамках якого підпроєкт / заходи будуть реалізовуватись у різних країнах та ще не визначені належним чином, а діяльність щодо СЕСО, можливо, доведеться адаптувати до різних підпроєктів / планів;
- розроблення СЕСО триватиме паралельно з процесом планування стратегічних дій / проєктів;
- СЕСО створить платформу для залучення зацікавлених сторін, аби забезпечити постійне залучення та консультації з широким колом зацікавлених сторін.

Поетапний підхід до дослідження з СЕСО передбачає:

1. Проведення дослідження із визначення концепції для діяльності у рамках проєкту «Блакить для Чорного моря», яка вимагає СЕСО, та надання Звіту із визначення концепції. До результатів визначення обсягу робіт належатимуть межі збирання даних, ключові аспекти, які слід врахувати, методологія оцінювання впливу, засоби залучення зацікавлених сторін, зміст дослідження з СЕСО тощо.
2. Представлення проєкту Звіту із визначення концепції на розгляд національного компетентного органа країни, для якої розробляється відповідний план (за потреби) та Світовому банку.
3. Консультації із зацікавленими сторонами (тобто консультації з громадськістю, наради з питань визначення обсягу тощо) стосовно проєкту Звіту із визначення концепції.
4. Доопрацювання Звіту із визначення концепції.
5. Проведення дослідження з СЕСО на основі висновків та результатів визначення обсягу та надання звіту з СЕСО. Дослідження з СЕСО охоплюватиме визначення ключових екологічних та соціальних питань та пріоритетів, оцінювання екологічного та соціального впливу, розроблення заходів з пом'якшення негативних наслідків, оцінювання альтернатив та пропозиції щодо заходів з моніторингу та залучення зацікавлених сторін.
6. Консультації із зацікавленими сторонами (тобто консультації з громадськістю, семінари тощо) під час досліджень з СЕСО.
7. Представлення проєкту Звіту з СЕСО на розгляд національного компетентного органа країни, для якої розробляється відповідний план (за потреби), та Світового банку.
8. Консультації із зацікавленими сторонами (тобто консультації з громадськістю, зустрічі з питань визначення обсягу тощо) стосовно проєкту Звіту з СЕСО.
9. Остаточне доопрацювання Звіту з СЕСО.

5. РАМКИ ПОЛІТИКИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА З ПИТАНЬ СЕСО

5.1 Стандарти та керівні принципи Світового банку

Світовий банк визнає стратегічне екологічне та соціальне оцінювання (СЕСО) як ключовий засіб інтеграції екологічних та соціальних міркувань в політики, плани та програми та як інструмент сталого розвитку. СЕСО зосереджується на аналізі впливу, з одного боку, та на інституційному оцінюванні, з іншого, з урахуванням екологічних міркувань на різних рівнях ухвалення стратегічних рішень: план, програма та політика.

Рамкові вимоги Світового банку до екологічного та соціального менеджменту (РБЕСМ СБ) визначають СЕСО як систематичне вивчення екологічних та соціальних ризиків та впливів, а також питань, пов'язаних з політикою, планом чи програмою, як правило, на національному рівні, але також і за вузької географії. Вивчення екологічних та соціальних ризиків та впливів охоплюватиме розгляд тих екологічних та соціальних ризиків та впливів, які передбачені у соціально-екологічних стандартах (СЕС) 1-10.

Є десять соціально-екологічних стандартів (СЕС) Світового банку. Вони визначають вимоги стосовно виявлення та оцінювання екологічних та соціальних ризиків та наслідків, пов'язаних із проектами, які підтримує Світовий банк. Застосування цих стандартів, із зосередженням уваги на виявленні та управлінні екологічними та соціальними ризиками та впливами, сприятиме сталому зменшенню бідності та збільшенню добробуту в рамках проєктів у сфері розвитку. Ці стандарти перераховані нижче.

- СЕС 1. Оцінювання та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами.
- СЕС 2. Персонал та умови праці.
- СЕС 3. Ефективність використання ресурсів, запобігання й управління забрудненням.
- СЕС 4. Забезпечення безпеки та здоров'я населення.
- СЕС 5. Викуп земель, обмеження землекористування та примусове переселення.
- СЕС 6. Збереження біологічного різноманіття та стале управління живими природними ресурсами.
- СЕС 7. Корінні народи / історично незахищені традиційні місцеві громади країн Африки на південь від Сахари.
- СЕС 8. Культурна спадщина.
- СЕС 9. Фінансові посередники.
- СЕС 10. Залучення зацікавлених сторін та розкриття інформації.

Для проєкту «Блакить для Чорного моря» СЕС 5, СЕС 7, СЕС 8 та СЕС 9 не є актуальними. У цьому контексті Проєкт не фінансуватиме діяльність, яка вимагатиме придбання землі, обмеження землекористування та примусового переселення або ж матиме вплив на культурну спадщину. Нижче наведено підсумок щодо актуальних СЕС, які слід розглядати в рамках досліджень з СЕСО.

СЕС 1. Оцінювання та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами

Майже вся діяльність у рамках Проєкту матиме своїм наслідком позитивні екологічні та соціальні впливи через посилення урядування, спрямованого на поліпшення екологічного стану Чорного моря. Діяльність у сфері політики та розвитку потенціалу спричинить опосередковані позитивні наслідки, як-от збереження водних біовидів, поліпшення використання води та якості очищених стічних вод, а також зменшення забруднення ґрунту, тоді як інвестиційна складова Проєкту може мати своїм наслідком, наприклад, утворення відходів та поводження з ними, використання енергії, шум, викиди пилу та гігієни, а також призвести до наслідків у сфері безпеки праці, які можуть бути тимчасовими та реверсивними, малими за своїм масштабом та обмежуватися

конкретними місцями реалізації, а також такими, що їх можна буде легко пом'якшити за допомогою належних практик управління. Екологічні та соціальні ризики та наслідки, пов'язані з компонентами Проєкту, будуть опрацьовуватись за допомогою Стратегічного екологічного та соціального оцінювання (СЕСО) та Рамкових вимог до екологічного та соціального менеджменту (РВЕСМ).

Стратегічне екологічне та соціальне оцінювання (СЕСО) національних планів дій буде проведене під час впровадження у світлі СЕС від 1 до 10 з метою надання інформації для формування структури Проєкту та діяльності в його межах. Це дозволить інтегрувати РВЕСМ в оцінювання поточної національної політики та нормативно-правової бази, розроблення національних планів з питань зменшення забруднення та розвитку циркулярної економіки, а також посилити рамки для блакитної економіки у всьому регіоні. Під час СЕСО будуть визначені та оцінені ключові екологічні проблеми та можливості, пов'язані з розробленням Проєкту, а також заходи пом'якшення, які будуть інтегровані в національні плани дій та стандарти сталого ведення бізнесу, що підлягають розробленню. У рамках СЕСО будуть проаналізовані національні системи оцінювання та управління екологічними та природними ресурсами, зменшення забруднення, контекст визначених секторів та їх внесок в екологічні проблеми басейну Чорного моря, будуть сформульовані альтернативи та стратегії пом'якшення наслідків, а також виокремлені можливості для сталого використання природних ресурсів, а отже, буде покращено процес ухвалення рішень. СЕСО буде розроблено й публічно оприлюднено, та впродовж впровадження Проєкту будуть проведені консультації щодо нього з відповідними зацікавленими сторонами.

СЕСО національних планів дій передбачатиме соціальне оцінювання, в рамках якого аналізуватимуться соціальні ризики та впливи у басейні Чорного моря, а також можливості, що виникають внаслідок інвестицій у цьому басейні. Зокрема, визначатимуться й оцінюватимуться зацікавлені сторони, оцінюватимуться національна нормативно-правова база та інституційне середовище для опрацювання соціальних та контекстуальних ризиків в країнах-бенефіціарах, соціально-економічного профілю спільнот у країнах-учасницях проєкту Чорноморського басейну, а також картографування використання земель, джерел засобів до існування та переважної економічної діяльності. Це оцінювання забезпечить інформацію для діяльності та інвестицій, які дістануть підтримку в рамках Проєкту. Як очікується на поточному етапі, до вразливих груп населення належатимуть домогосподарства, чії засобів до існування в основному залежать від морської діяльності (як-от рибальства), жінки, молодь, бідні домогосподарства та (у деяких країнах-учасницях) особи, які походять із регіонів, постраждалих від конфлікту. СЕСО визначить будь-які інші вразливі групи населення та необхідність диференційованого підходу до певних груп.

СЕС 3. Ефективність використання ресурсів, запобігання й управління забрудненням

Заходи, передбачені у Проєкті, пов'язані зі зменшенням забруднення в басейні Чорного моря шляхом поліпшення урядування, оцінювання регіональних та національних систем, розроблення національних планів з питань зменшення забруднення та циркулярної економіки, а також підтримки регіонального діалогу з посиленням співпраці між органами влади. СЕСО опікуватиметься проблемою якості води та відповідними екологічними проблемами, джерелами забруднення та засобами пом'якшення цієї проблематики, а

також відповідним чином забезпечить інформацію для формування загальної структури Проекту. Оцінювання враховуватимуть, якщо це буде необхідно, Загальні та галузеві керівні принципи Групи Світового банку з екології, здоров'я та безпеки.

СЕС 4. Забезпечення безпеки та здоров'я населення

Забруднення та деградація довкілля у Чорному морі можуть негативно вплинути на здоров'я та безпеку місцевих громад у прибережній місцевості. У рамках процесу СЕСО розглядатимуться ризики та наслідки для здоров'я та безпеки громад, а також будуть запропоновані рішення щодо пом'якшення таких наслідків за допомогою відповідних національних планів.

СЕС 6. Збереження біологічного різноманіття та стале управління живими природними ресурсами

Через характер запропонованих заходів Проект матиме важливу користь для екології. Чорноморський регіон є багатим з точки зору біорізноманіття, і в його межах розташовано багато важливих заповідних територій у всіх прибережних країнах. СЕСО забезпечить оцінювання поточного стану біологічного різноманіття в районі басейну Чорного моря та визначить чутливі / охоронювані території й ареали, які підпадають під регіон реалізації Проекту. У рамках СЕСО буде розглянуто питання захисту ареалів та наявності надання екосистемних послуг місцевим громадам, а також буде підсилено стале управління природними ресурсами.

СЕС 10. Залучення зацікавлених сторін та розкриття інформації

Заходи Проекту реалізовуватимуться в Туреччині, Грузії, Україні та Молдові. Хоча ОЧЕС буде нести загальну відповідальність за впровадження Проекту, діяльність з впровадження у кожній країні погоджуватиметься з національними установами.

Початкове оцінювання засвідчило, що до безпосередніх зацікавлених сторін належать Міністерство охорони навколишнього середовища та сільського господарства Грузії, Міністерство сільського господарства, регіонального розвитку та навколишнього середовища Молдови, Міністерство довкілля та урбанізації та Міністерство сільського та лісового господарства Туреччини та Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, місцеві муніципалітети басейну Чорного моря в країнах-бенефіціарах, місцеві бізнес-асоціації в галузях сільського господарства та аквакультури, туризму та судноплавства, місцеві неурядові організації, які будуть залучені до заходів, фінансованих коштом грантів. Під час підготовки Проекту будуть визначені додаткові групи зацікавлених сторін, й особлива увага приділятиметься виявленню серед зацікавлених сторін вразливих груп населення.

У Плані залучення зацікавлених сторін (ПЗЗС), підготовленому для проекту «Блакить для Чорного моря», міститься попередній перелік визначених зацікавлених сторін для національних планів, які мають бути підготовлені, та шаблон таблиці для аналізу зацікавлених сторін на регіональному та національному рівнях. Окрім цього, у ПЗЗС викладено загальну Програму залучення зацікавлених сторін, включно зі Стратегією розкриття інформації та проведення консультацій, а також передбачено врахування

точок зору вразливих груп населення. У дослідженнях з СЕСО буде дотримано підходу та методології, визначених у цьому ПЗЗС.

5.2 Національне законодавство та процедури щодо СЕСО

Проект є однією з ініціатив на підтримку Спільного морського порядку денного (СМПД) та її семи країн-підписантів: Болгарії, Грузії, Республіки Молдова, Румунії, Російської Федерації, України та Туреччини. Хоча через обмін знаннями та формування стандартів запропонований Проект піде на користь усім чорноморським країнам, діяльність на національному рівні відбудуватиметься лише у Грузії, Молдові, Туреччині та Україні, відповідно до рішення ГЕФ з огляду на поточну ситуацію.

СЕСО - це інструмент, який дедалі ширше використовується в усьому світі, і в цьому сенсі всі чотири зазначені вище країни мають законодавство щодо його впровадження на національному рівні. Відповідне законодавство кожної з цих країн в основному відповідає Директиві 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради (Директива Європейського Союзу про охорону навколишнього середовища), тому закони та підзаконні / нормативні акти посилаються на Стратегічне екологічне оцінювання (СЕО) або називають його таким чином.

Кодекс Грузії з екологічного оцінювання (№ 890-ІІС від 2017 року)

Кодекс з екологічного оцінювання набув чинності 7 грудня 2017 року та регулює впровадження процесу, процедур та досліджень з оцінювання впливу на навколишнє середовище (ОВНС) у Грузії. Кодекс складається з восьми розділів:

1. Загальні положення
2. Екологічне рішення
3. Стратегічне екологічне оцінювання
4. Участь громадськості у процесах ухвалення рішень, передбачених цим Кодексом
5. Процедура оцінювання транскордонного впливу на довкілля
6. Експертна комісія
7. Контроль та відповідальність у сфері екологічного оцінювання
8. Перехідні та кінцеві положення

До основних цілей Кодексу належать регулювання питань, пов'язаних зі стратегічними документами та державною чи приватною діяльністю, які можуть мати значний вплив на навколишнє середовище, життя та / або здоров'я населення, а також застосування стандартів передової міжнародної практики щодо виконання процедур екологічного оцінювання (ОВНС, СЕО).

Закон про стратегічне екологічне оцінювання (СЕО) Молдови (№ 11 від 2017 р.)

Закон про СЕО набув чинності 2 березня 2017 р. Сфера застосування цього Закону полягає у формуванні нормативно-правової бази для стратегічного екологічного оцінювання з метою забезпечення високого рівня охорони навколишнього середовища, запобігання або зменшення шкідливого впливу на довкілля, зокрема щодо наслідків певних планів та програм.

Предметом стратегічного екологічного оцінювання є розроблені на національному та місцевому рівнях проекти планів та програм, які можуть мати значний вплив на довкілля Республіки Молдова або сусідніх країн. Стратегічне екологічне оцінювання проводиться стосовно планів і програм, розроблених для сільського, лісового та рибного господарства, енергетичного, промислового та транспортного секторів, сфери поводження з відходами, управління водними ресурсами, електронних комунікацій, туризму, землекористування, планування міських та сільських територій (документації щодо містобудування та розвитку території, зокрема планів та програм розвитку територій на національному, регіональному та районному рівнях та загальних містобудівних планів). Ініціатор стратегічного екологічного оцінювання за погодженням із компетентним органом забезпечує інформування громадськості та участь останньої в стратегічному екологічному оцінюванні планів або програм.

Цей Закон складається з шести розділів:

1. Загальні положення
2. Етапи стратегічного екологічного оцінювання
3. Транскордонні консультації
4. Перевірка планів або програм
5. Відповідальність та врегулювання спорів
6. Прикінцеві та перехідні положення

Положення про Стратегічне екологічне оцінювання (СЕО) Туреччини (№ 30032 від 2017 р.)

Положення про СЕО набуло чинності 8 квітня 2017 р. Воно має на меті врегулювати технічні та процедурні питання щодо здійснення СЕО для інтеграції екологічних факторів в процес планування та затвердження планів / програм, які, як очікується, матимуть значний вплив на навколишнє середовище. Загальною метою Положення є охорона навколишнього середовища та досягнення розвитку відповідно до принципів сталого розвитку.

Положення охоплює плани та програми у секторах поводження з відходами, рибальства, енергетики, управління прибережними територіями, просторового планування, лісового господарства, промисловості, водного господарства, сільського господарства, телекомунікацій, туризму та транспорту, а також регулює підготовку, затвердження та моніторинг СЕО та розбудову потенціалу / пов'язані із ним навчальні заходи.

Положення складається з чотирьох розділів:

1. Мета, сфера застосування, засади, відповідність Acquis communautaire ЄС та визначення
2. Загальні положення
3. Положення про здійснення стратегічного екологічного оцінювання
4. Прикінцеві та перехідні положення

Закон України «Про СЕО» (№ 2354-VIII від 2018 р.)

Закон про СЕО був ухвалений 20 березня 2018 року та набув чинності 2 жовтня 2018 року. Цей Закон регулює здійснення стратегічного екологічного оцінювання, зокрема оцінювання впливу на здоров'я населення, виконання державної документації з планування та містить зразки документів державного планування, пов'язаних з сільським господарством, лісовим господарством, рибальством, енергетичним сектором, промисловістю, транспортом, поводженням з відходами, управлінням водними ресурсами, охороною навколишнього середовища, телекомунікаціями, туризмом, містобудуванням або землеустроєм (схеми).

Закон складається з шести розділів:

1. Загальні положення
2. Повноваження суб'єктів СЕО
3. Порядок здійснення СЕО
4. Транскордонні консультації
5. Інформування про затвердження документа державного планування та моніторинг його виконання
6. Прикінцеві та перехідні положення

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

6. ОБСЯГ РОБІТ

СЕО здійснюватиметься як процес, а не як одноразове оцінювання впливу. Воно розроблятиметься паралельно з розробленням відповідних національних рекомендацій / інвестиційних планів та створенням платформи для залучення зацікавлених сторін, що дозволить продовжувати взаємодію з широким колом зацікавлених сторін. СЕО проводитиметься у два основні етапи: дослідження із визначення концепції та дослідження з СЕО (власне саме оцінювання).

Дослідження із визначення концепції виявить ключові питання, які необхідно буде опрацювати в рамках дослідження з СЕО, враховуючи конкретний контекст, в якому розробляється та, ймовірно, реалізовуватиметься національний інвестиційний план. Детальні заходи та план роботи для дослідження з СЕО будуть окреслені на основі висновків дослідження із визначення концепції. Нижче описані заходи / завдання, які необхідно виконати на етапах визначення обсягу робіт та оцінювання.

Упродовж процесу СЕО зацікавлені сторони будуть залучені до основних його етапів, як-от: коли складатиметься звіт із визначення концепції та визначаються ключові екологічні та соціальні проблеми, коли напрацьовуватимуться заходи щодо пом'якшення значних наслідків та розроблятиметься звіт з СЕО. Відповідно до ситуації, зацікавлені сторони залучатимуться на різних рівнях, як-от на місцевому, національному та регіональному. Отримані матеріали та коментарі, надані під час таких консультативних зустрічей, будуть включені до СЕО, тобто СЕО забезпечить матеріали для відповідних планів. Управління СЕО здійснюватиметься таким чином, щоб зацікавленим сторонам передавалися знання про передові міжнародні практики.

6.1 Дослідження із визначення концепції

Визначення обсягу робіт має на меті оцінити коло та ступінь екологічних та соціальних ризиків / впливів та чутливості, а також провести огляд предметного плану інвестицій. Визначення обсягу робіт здійснюватиметься зі значним внеском з боку зацікавлених сторін. У подальших розділах описані завдання, які виконуватимуться в рамках визначення обсягу робіт.

6.1.1 Опис інвестиційного плану та огляд рамок політики, інституційного середовища та нормативно-правової бази

Буде описано стратегічний інвестиційний план, що підпадає під дію СЕСО, разом з можливими альтернативами. У цьому контексті будуть розглянуті та узагальнені відповідні політики, інформація про інституційне середовище та нормативно-правову базу (з акцентом на тому, що стосується навколишнього середовища, кліматичних змін та соціальних питань).

Буде описано процес формування політики та / або планування розвитку сектора, зокрема альтернативні варіанти, які можуть обговорюватися. Там, де вже існує галузевий стратегічний документ, будуть описані його основні характеристики. Крім того, буде зроблено огляд усіх наявних планів, програм, досліджень та документів (як-от генеральних планів, стратегічних документів, екологічних та соціальних досліджень та оцінювань), що стосуються запропонованого інвестиційного плану. У цьому контексті відбуватиметься комунікація з відповідними національними та місцевими установами.

6.1.2 Опис обсягу робіт зі збирання базової початкової інформації

Буде описано ступінь глибини та обсяг базової початкової інформації, яка має бути зібрана відповідно до сфери застосування СЕСО та контексту інвестиційного плану. Буде визначена як інформація / дані, що має (мають) бути зібрана (зібрані), так і метод їх збирання та можливі джерела.

Інформація, яка має бути зібрана, охоплюватиме, без обмежень, стан біологічного різноманіття, наявність та розташування заповідних територій, екологічно чутливі території, природні та критично важливі ареали, цінні види флори та фауни; плани та тенденції в управлінні природними ресурсами та події, які, ймовірно, матимуть екологічний чи соціальний вплив; демографічні, етнографічні та соціально-економічні дані про місцеве населення, зокрема дані про участь жінок у господарській діяльності; участь сезонних працівників та працівників-мігрантів у сільському господарстві та відповідних галузях; питання дитячої праці, поширеність гендерно зумовленого насильства; визначення соціальних груп, які можуть бути виключені з отримання користі від проекту; наявні асоціації та способи залучення спільнот та проведення консультацій із зацікавленими сторонами, а також політичні, правові, нормативні та інституційні рамки відповідних секторів та вразливих груп населення у відповідній країні. До цього також належатиме межі охоплення щодо географічних одиниць, на які має бути спрямована діяльність.

6.1.3 Визначення ключових аспектів (типів впливу та альтернатив), які мають бути розглянуті в рамках СЕСО

Основні екологічні та соціальні аспекти та впливи, які мають бути розглянуті й оцінені в рамках СЕСО, та альтернативи, які оцінюватимуться, будуть визначені на підставі огляду рамок політики, інституційного середовища та нормативно-правової бази, а також консультацій з ключовими зацікавленими сторонами. Альтернативи в контексті запропонованого плану оцінюватимуться у широкому плані відповідно до цілей СЕСО. Буде проведено оцінювання високого рівня щодо потенційних ризиків та впливів, аби виявити, де це доречно, будь-які сукупні, вторинні та синергетичні, короткострокові, середньострокові та довгострокові наслідки, а також те, чи є вони постійними або тимчасовими. Ці наслідки будуть додатково вивчені / детально оцінені під час дослідження з СЕСО, а також будуть розроблені відповідні заходи щодо їх пом'якшення.

Ключові аспекти / впливи, які розглядатимуться у дослідженні з СЕСО, будуть визначені у світлі потенційно значного впливу на навколишнє середовище, суспільство та природні ресурси, ключових можливостей сприяти екологічній стійкості та стійкості до кліматичних змін, а також розвитку блакитної економіки в Чорноморському регіоні, які передбачає запропонований план.

6.1.4 Опис ключових зацікавлених сторін та залучення зацікавлених сторін / консультації з ними

Будуть визначені ключові зацікавлені сторони щодо запропонованого плану / програми та проаналізовані їх інтереси, занепокоєння та стимули. Метою аналізу зацікавлених сторін є визначення їх основних груп у секторі, зокрема ключових установ та агенцій, неурядових організацій, місцевих спільнот / громад, що можуть зазнати впливу, а також уразливих та маргіналізованих груп населення.

Інша мета цього кроку - сформулювати план роботи із залучення зацікавлених сторін, зокрема консультацій, який забезпечить врахування їх інтересів, проблем та порад у рамках СЕСО. З огляду на велику площу географічних територій, які можуть бути охоплені планами / програмами, залучення зацікавлених сторін може зосереджуватись на ключових із них та націлюватись безпосередньо на вразливі та уразливі групи населення на додаток до ключових зацікавлених сторін.

На етапі визначення обсягу робіт буде організований семінар з ключовими зацікавленими сторонами для перевірки визначених ключових аспектів / наслідків. Ключові питання / наслідки, які мають бути охоплені під час досліджень з СЕСО, будуть остаточно доопрацьовані з урахуванням результатів цього семінару.

Окрім того, у рамках дослідження з визначення обсягу робіт буде проведено щонайменше нараду з питань визначення обсягу робіт та рівня деталізації Звіту з СЕСО (щодо проєкту Звіту із визначення концепції) за участі всіх відповідних зацікавлених сторін. До останніх належать як інституційні зацікавлені сторони (зокрема, серед інших, неурядові організації), так і відповідна громадськість / місцеві жителі або їх представники.

6.1.5 Звіт із визначення концепції

Проект Звіту із визначення концепції буде підготовлений відповідно до запропонованого змісту, наведеного у Додатку 1. Проект Звіту із визначення концепції буде переданий на розгляд відповідним національним установам, ОЧЕС та Світовому банку. Потім він буде представлений зацікавленим сторонам на нараді з питань визначення обсягу робіт.

Остаточний звіт з оцінювання буде підготовлений на основі зворотного зв'язку, отриманого під час зустрічі з питань оцінювання, й огляду, проведеного відповідними установами. Він поданий до відповідного національного органу та Світового банку. Цей звіт слугуватиме технічним завданням для досліджень з СЕСО та міститиме таке:

- Інституційні механізми та часові межі виконання СЕСО, узгоджені з національним компетентним органом, іншими ключовими партнерами та Світовим банком
- План робіт з виконання СЕСО, в якому описані основні заходи зі збирання та аналізу даних, зокрема графік та методологію проведення робіт, плани залучення зацікавлених сторін, а також зміст звіту з СЕСО (в тому числі додатки)
- Очікувані результати та графік звітування

6.2 Дослідження з СЕСО

Дослідження з СЕСО базуватиметься на результатах етапу визначення обсягу робіт (після затвердження Звіту із визначення концепції) й охоплюватиме опис запропонованого плану та його зв'язку з національними та регіональними цілями у сфері охорони навколишнього середовища, визначення ключових екологічних та соціальних питань та досліджень з вивчення базової початкової ситуації, оцінювання екологічних та соціальних впливів та заходів щодо їх пом'якшення, оцінювання альтернатив та питання залучення зацікавлених сторін / консультацій із ними. У подальших розділах описані завдання у рамках дослідження з СЕСО.

6.2.1 Виявлення ключових екологічних і соціальних питань та визначення базових початкових умов

На підставі результатів затвердженого звіту із визначення концепції будуть виявлені ключові екологічні та соціальні питання (як позитивні, так і негативні), а також ризики, зокрема кліматичні, з метою забезпечення інформації для вибору екологічних та соціальних пріоритетів. Аби визначити екологічні та соціальні питання та відповідні ризики, спочатку слід буде розробити належні критерії їх пріоритезації. Наскільки це можливо, слід розробити критерії, які дозволять кількісно оцінити відповідні питання та ризики, а також об'єктивно порівняти та класифікувати альтернативи та компроміси.

Потрібно описати та оцінити поточний стан навколишнього середовища, зосередившись на його ключових складових, які були окреслені в дослідженні із визначення концепції та є необхідними для кращого розуміння виявлених ключових питань. Треба визначити тенденції та тиск на різні екологічні та соціальні компоненти.

Наведені нижче екологічні та соціальні питання – це загальний попередній перелік ключових питань, які мають бути охоплені в рамках дослідження з СЕСО та під час збирання базових початкових даних. У цьому контексті з метою збирання необхідних даних для опису базових початкових умов, які ляжуть в основу оцінювання та управління

впливами, використовуватимуться наявні дані, а також кабінетні та польові дослідження, де це буде необхідно.

До основних екологічних питань, які викликають занепокоєння та мають дістати охоплення в рамках опису базових початкових умов, належать, серед інших, наведені нижче:

- Базова карта території, на яку впливатиме інвестиційний план (залежно від характеру запропонованого плану).
- Топографічні та геологічні характеристики.
- Природні ресурси, які мають бути використані (та їх теперішній стан) та зазнають впливу.
- Характеристики біорізноманіття, зокрема «гарячі точки» біорізноманіття, чутливі зони (наприклад, водно-болотні угіддя тощо) й охоронні території та види, що охороняються та / або є цікавими з комерційної точки зору.
- Наявна інфраструктура (наприклад, автомобільні дороги, залізниці, порти, трубопроводи, зрошувальні системи, електростанції тощо).
- Кліматичні характеристики та зони, які є вразливими до зміни клімату або мають схильність до катастроф (наприклад, до повеней, посух тощо).
- Якість навколишнього середовища (наприклад, води, ґрунту, повітря тощо).

До основних соціальних питань, які викликають занепокоєння та підлягають опису в рамках базових початкових умов, належать, серед інших, наведені нижче:

- Соціально-економічні характеристики та умови території, на яку впливатиме План, зокрема такі фактори, як поселення та демографічні характеристики, соціальна інфраструктура (охорона здоров'я, освіта тощо), поширена економічна діяльність та джерела засобів до існування, питання праці (гендерні аспекти, дитяча праця, сезонні працівники та працівники-мігранти), уразливі групи населення.
- Демографічні показники, що охоплюють кількість мешканців, їх статево-вікову структуру та наявність серед населення етнічних меншин і біженців.
- Вразливі групи та бідність.
- Господарська діяльність, землекористування та використання природних ресурсів (наприклад, присутність видобувних галузей, виробництво відновлюваної енергії, масове сільське господарство, рибальство, трубопроводи тощо).
- Використання землі (наприклад, сільське господарство, пасовища, ліси, промислові зони тощо).
- Джерела засобів до існування.
- Структура робочої сили (стать, дитяча праця, сезонні працівники та мігранти, неформальні землекористувачі).

Початкові базові умови будуть оцінюватись для визначення критичних територій чи потенційного екологічного стресу та конкретних соціальних питань, що викликають занепокоєння. Конкретні екологічні та соціальні питання розглядатимуться шляхом проведення консультацій з місцевими та ключовими зацікавленими сторонами, аби

визначити їх значущість, після отримання на це згоди національного компетентного органу та Світового банку.

6.2.2 Оцінювання екологічних та соціальних впливів та розроблення заходів з їх пом'якшення

Запропоновані заходи за планом / програмою оцінюватимуться з урахуванням екологічних та соціальних впливів, а також пріоритетів. Якщо це буде необхідно, викладатимуться думки / надаватимуться пропозиції стосовно зміни цієї діяльності.

У рамках СЕСО оцінюватимуться потенційні екологічні та соціальні впливи проєктної діяльності та будуть запропоновані заходи щодо їх пом'якшення для їх включення в обсяг робіт за запропонованим планом.

Оцінювання охоплюватиме вплив Проєкту на галузі, засоби до існування, соціально-економічні та екологічні питання та ризики, безпеку людини, зайнятість, вразливі групи населення, природні та дефіцитні ресурси, здоров'я та безпеку громад тощо для територій, які зазнаватимуть його прямого або опосередкованого впливу. Таким чином, важливо і потрібно визначити територію, на яку впливає проєкт, та територію його реалізації.

Методологія оцінювання впливу буде вибрана відповідно до характеру та обсягу запропонованого стратегічного інвестиційного плану та визначена у звіті з СЕСО. Методологія оцінювання впливу повинна відповідати такому підходу:

- Оцінювання впливу охоплюватиме як негативні, так і позитивні екологічні та соціально-економічні наслідки на території впливу.
- Методологію та польові дослідження слід розробляти шляхом визначення найбільш функціональних методів у країні та регіоні після детального огляду наявних документів, первинних та вторинних даних та ресурсів.
- Для оцінювання впливу слід використовувати як кількісні, так і якісні методи.
- Оцінювання впливу продовжуватиме використовувати різні інструменти під час реалізації плану / програми через проєкти / підпроєкти, а отже, відповідні показники та інструменти оцінювання мають бути визначені у звіті з СЕСО.
- Будуть визначені заходи / план для здійснення моніторингу розроблених заходів пом'якшення впливів та відстеження змін в якості та умовах навколишнього середовища під час реалізації відповідного плану.

6.2.3 Оцінювання альтернатив

СЕСО має визначити альтернативи запропонованим заходам для тих випадків, коли компоненти проєкту можуть негативно вплинути на навколишнє середовище або місцеві громади. Також у рамках СЕСО слід обговорити рекомендації щодо ключових екологічних та соціальних впливів та / або внесення змін до заходів плану. У цьому контексті з точки зору їх потенційних екологічних та соціальних впливів будуть проаналізовані передбачені в інвестиційному плані альтернативи, зокрема ситуація без реалізації діяльності.

Під час аналізу альтернатив буде розглянуто можливість пом'якшення екологічних та соціальних впливів запропонованих дій. Крім того, при оцінюванні альтернатив слід враховувати витрати на альтернативні заходи пом'якшення та їх придатність у місцевих умовах, а також необхідність інституційного розвитку / навчання для їх впровадження.

6.2.4 Залучення зацікавлених сторін та консультації з громадськістю

Залучення зацікавлених сторін також буде ключовим компонентом дослідження з СЕСО і ґрунтуватиметься на висновках та результатах етапу визначення обсягу робіт. У цьому контексті консультації із зацікавленими сторонами будуть проводитися як під час дослідження з СЕСО для розроблення звіту з СЕСО, так і після підготовки проєкту останнього.

Перелік зацікавлених сторін, з якими слід організувати консультації, буде складено на основі ідентифікації зацікавлених сторін, проведеної на етапі визначення обсягу робіт. Прийнятними можуть бути такі групи / сектори зацікавлених сторін: рибальство, сільське господарство, транспорт, промислові групи, зацікавлені неурядові організації, представники національних та місцевих державних установ, дослідницьких та наукових колів, національних установ та організацій, що опікуються охороною навколишнього середовища, земельними, водними та лісовими ресурсами, а також представники місцевих громад, зокрема вразливих груп населення.

Залучення зацікавлених сторін має здійснюватись у вільний, завчасний та поінформований спосіб з використанням місцевих мов та з урахуванням культурних особливостей, аби забезпечити їхню змістовну участь у консультативних зустрічах та підтримку процесу СЕСО з боку широкої громадськості. Способи проведення консультацій будуть вибрані спільно з національним компетентним органом. До них належатимуть публічні зустрічі, семінари, фокус-групи та зустрічі з конкретними групами (відповідно до конкретних проблем та / або місць). Якщо переважатимуть умови, пов'язані з пандемією коронавірусу, принаймні деякі з цих зустрічей можуть бути проведені в режимі он-лайн у разі забезпечення участі усіх відповідних зацікавлених сторін.

Проєкт звіту з СЕСО буде передано національному компетентному органу та Світовому банку. Після їх погодження проєкт звіту з СЕСО (національною мовою) буде опублікований у відповідних місцях. Консультації з місцевими зацікавленими сторонами проводитимуться із попереднім наданням інформації щонайменше через два тижні після того, як звіт з СЕСО стане доступним громадськості у відповідних місцях. Наскільки це можливо, з місцевими зацікавленими сторонами консультації будуть проводитись їхньою місцевою мовою, а також у спосіб, який є гендерно чутливим та прийнятним з точки зору культури. Результати місцевих консультацій будуть відображені в остаточному проєкті звіту з СЕСО.

6.2.5 Звіт з СЕСО

Звіт з СЕСО буде розроблений на основі досліджень з СЕСО відповідно до запропонованого змісту, наведеного у Додатку 2. У цьому контексті звіт міститиме, як мінімум, викладене нижче:

- Опис варіантів у відповідному Плані, його основні соціальні та екологічні міркування та різні ризики, пов'язані з його реалізацією.
- Опис рамок політики, інституційного середовища та нормативно-правової бази.
- Опис потенційних впливів, як позитивних, так і негативних, що випливають із виконання заходів Плану, та географічного / просторового розподілу цих впливів, зокрема оцінювання альтернатив.
- Аналіз конкретних потреб у сфері інституційного потенціалу та опис рекомендованих дій із розбудови спроможності.
- Вимоги до технічної допомоги, що надаватиметься установам приватного та приватного секторів, спільнотам та постачальникам послуг.
- Механізми залучення зацікавлених сторін та розгляду скарг.

Проект звіту з СЕСО буде передано на розгляд відповідним національним установам, ОЧЕС та Світовому банку. Після погодження цих установ проект звіту буде оприлюднений для громадськості та обговорений із зацікавленими сторонами.

Остаточний звіт з СЕСО міститиме дані / зворотний зв'язок як за результатами діяльності з консультування, так і від відповідних національних органів влади, ОЧЕС та Світового банку. Звіт з СЕСО буде підготовлений англійською та національною мовами.

7. КВАЛІФІКАЦІЯ КОНСУЛЬТАНТА ТА СКЛАД КОМАНДИ З СЕСО

Дослідження з СЕСО та відповідний процес реалізовуватимуться консалтинговою компанією та / або консорціумом, який буде утворений для проекту (Консультантом). Консультант повинен мати таку кваліфікацію:

- Досвід у сфері міжнародних практик щодо запобіжних заходів з охорони навколишнього середовища та соціального захисту.
- Досвід та знання щодо стратегічного екологічного та соціального оцінювання.
- Знання та досвід роботи з РВЕСМ СБ та Керівних принципів Групи Світового банку з екології, здоров'я та безпеки.
- Досвід роботи у проектах подібного характеру.
- Достатня кількість персоналу (за кількістю та кваліфікацією) для виконання завдань з підготовки СЕСО, наведених у цьому ТЗ

Пропонується, щоб до складу команди входили як міжнародні, так і місцеві експертизи. Корисною буде наявність досвід роботи у відповідній країні та секторі, а також знання РВЕСМ СБ та Керівних принципів Світового банку з екології, здоров'я та безпеки.

Очікується, що команди Консультанта для цього завдання матиме як мінімум такий склад та знання:

- Експерт / керівник групи з питань проведення СЕСО (щонайменше 10 років відповідного професійного досвіду, підтверджений досвід підготовки СЕСО / СЕСО та проведення екологічного та соціального оцінювання, досвід роботи керівником команди за 3 завданнями та знання політик / стандартів Світового банку щодо

запобіжних заходів з охорони навколишнього середовища та соціального захисту).

- Спеціаліст з питань охорони навколишнього середовища (щонайменше 5 років досвіду у сфері екологічного та соціального оцінювання та знання національних правил та положень, а також політик / стандартів Світового банку щодо запобіжних заходів з охорони навколишнього середовища та соціального захисту).
- Спеціаліст із соціальних питань / залучення зацікавлених сторін (щонайменше 5 років досвіду у сфері соціального оцінювання та залучення зацікавлених сторін, знання умов у країні регіоні, а також політик / стандартів Світового банку щодо запобіжних заходів із соціального захисту).
- Спеціаліст з питань біорізноманіття / природних ресурсів (щонайменше 5 років досвіду у сфері оцінювання біорізноманіття чи управління природними ресурсами, а також політик / стандартів Світового банку щодо запобіжних заходів з охорони навколишнього середовища та соціального захисту).
- Спеціаліст із ГІС / картографування (щонайменше 5 років досвіду у сфері картографування та методик геоінформаційних систем).

Інші відповідні експертні знання згідно з конкретним планом / програмою забезпечуватимуться Консультантом на запит компетентного органу, ОЧЕС та Світового банку.

Усі члени команди професійно володітимуть англійською мовою, а принаймні спеціаліст із соціальних питань / залучення зацікавлених сторін володітиме національною мовою.

8. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЛАН / ГРАФІК ВИКОНАННЯ РОБІТ

Консультант проведе дослідження зі Стратегічного екологічного та соціального оцінювання (СЕСО) та забезпечить такі ключові результати:

- Проект звіту з визначення обсягу робіт за дослідженням СЕСО;
- Остаточний звіт з визначення обсягу робіт;
- Проект звіту з СЕСО;
- Остаточний звіт з СЕСО.

Усі звіти будуть підготовлені англійською та національною мовами (тобто англійською та мовою країни, щодо національного інвестиційного плану якої готується СЕСО). Звіти розглядатимуть національні компетентні органи, ОЧЕС та Світовий банк. Для затвердження звітів Консультант вноситиме необхідні зміни. Крім того, будуть проводитись консультації із зацікавленими сторонами щодо проектів звітів, а зворотний зв'язок / внесок цих консультацій у відповідних випадках відобразатиметься у підсумкових звітах.

Консультант відповідатиме за підготовку всіх доопрацювань до дослідження та виконання заходів з вдосконалення звітів та досліджень, а також за представлення спільного використання всіх результатів Контрактуєчому органу та зацікавленим сторонам, для яких за потреби надається схвалення роботодавцем.

План виконання робіт з проведення дослідження з СЕСО повинен відповідати плану роботи за інвестиційним планом, щодо якого проводитиметься СЕСО. Це пояснюється тим, що аби уможливити оцінювання впливів, розроблення предметного плану повинно бути вже на певній стадії. У зв'язку з цим загальна тривалість дослідження з СЕСО буде паралельною тривалості розроблення відповідного інвестиційного плану.

Залежно від загальної тривалості дослідження з СЕСО, окрім ключових результатів, будуть вимагатись звіти про хід роботи, проміжні звіти та протоколи зустрічей-консультацій із зацікавленими сторонами. Крім того, у разі необхідності відбуватимуться зустрічі між Консультантом та замовником, ОЧЕС та Світовим банком.

Загалом, дослідження з СЕСО може мати такий графік виконання робіт:

- Проект звіту з визначення обсягу робіт СЕСО Через 2 місяці після початку робіт
- Остаточний звіт з визначення обсягу робіт Через 2 тижні після завершення консультації із зацікавленими сторонами / наради щодо визначення обсягу робіт
- Проект звіту з СЕСО Через 6 місяців після затвердження Звіту із визначенням обсягу робіт
- Остаточний звіт з СЕСО Через 2 тижні після завершення консультацій із зацікавленими сторонами

У своїй пропозиції Консультант надасть детальний план виконання робіт за всіма задачами, які будуть виконуватися для реалізації завдання, визначеного в цьому ТЗ.

ДОДАТОК 1

ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ЗВІТУ З ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ РОБІТ ЗА ДОСЛІДЖЕННЯМ З СЕСО

Резюме

1. Вступ
2. СЕСО та процес визначення обсягу робіт
3. Рамки політики, нормативно-правова база та інституційне середовище
4. Опис стратегічного плану
5. Ключові зацікавлені сторони та їх аналіз
6. Опис ключових екологічних та соціальних аспектів, які мають бути відображені у дослідженні з СЕСО
7. Опис меж базованих початкових даних соціального й екологічного характеру, які мають бути підготовлені в рамках дослідження з СЕСО
8. Методології визначення та оцінювання впливу, які мають використовуватися у дослідженні з СЕСО
9. Часові межі проведення дослідження з СЕСО

Посилання

Додатки

- a. Методологія залучення зацікавлених сторін
- b. Список зацікавлених сторін, які були залучені або з якими було проведено консультації
- c. Список проаналізованих документів

ДОДАТОК 2

ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ЗВІТУ З СЕСО

РЕЗЮМЕ

1. ВСТУП
 - 1.1. Загальна інформація
 - 1.2. Цілі оцінювання
 - 1.3. Підхід
 - 1.4. Структура Звіту
 - 1.5. Процес учасницького діалогу та аналізу
2. РАМКИ ПОЛІТИКИ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
 - 2.1. Рамки політики та нормативно-правова база у країні
 - 2.2. Інституційні ролі та зони відповідальності
 - 2.3. Участь громадськості та механізми консультацій
 - 2.4. РВЕСМ Світового банку
3. ОПИС СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ
 - 3.1. Цілі
 - 3.2. Обсяг робіт
 - 3.3. Альтернативи
 - 3.4. Відносини з пов'язаними політиками та іншими планами
4. БАЗОВІ ПОЧАТКОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
 - 4.1. Методологія збирання даних
 - 4.2. Фізичне середовище
 - 4.3. Біологічне середовище
 - 4.4. Соціальне середовище
 - 4.5. Очікувані риси майбутніх екологічних та соціальних характеристик у випадку відсутності плану
5. ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ВПЛИВІВ ТА ЗАХОДІВ ЇХ ПОМ'ЯКШЕННЯ
 - 5.1. Методологія оцінювання
 - 5.2. Ключові екологічні та соціальні питання
 - 5.3. Фізичне середовище
 - 5.4. Біологічне середовище
 - 5.5. Соціальне середовище
6. АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВ
 - 6.1. Альтернативи запропонованих заходів
 - 6.2. Альтернативи заходів пом'якшення впливу та потреба в інституційному розвитку / навчанні
 - 6.3. Альтернатива відсутності діяльності

7. КОНСУЛЬТАЦІЇ ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ
8. ЗАХОДИ МОНІТОРИНГУ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ВПЛИВІВ
9. РЕЗУЛЬТАТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ
 - 9.1 Резюме ключових результатів
 - 9.2 Заходи, які рекомендується включити в План
 - 9.3 Блакитна економіка та регіональні виклики
 - 9.4 Критично важливі фактори успіху

ПОСИЛАННЯ

ДОДАТКИ

- Резюме консультацій із зацікавленими сторонами та протоколи зустрічей з ними
- Матриця екологічних та соціально-економічних питань та рекомендацій
- Подробиці щодо технічної інформації